

Škopljenje jezika

|| N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Nedavno sam napisao članak za ovaj časopis, koji je – razumije se – otišao na recenziju. Recenzent se prihvatio i lekture, no kakve? Našao mi je jednu pravopisnu pogrešku, hvala mu (valjda bi je i lektor vidio), no ono što mu je naročito zasmatalo bila je upotreba veznika “i” te riječi “istinabog” i “metaličnost”. I ja sam protiv upotrebe veznika “i” u smislu engleskog *and*, koji uz naše “i” znači još “a”, “te” i “pa”, no ovdje sam ga upotrijebio u najčišćem hrvatskom značenju, naime u značenju “također”.¹ Ni riječ “istinabog” recenzentu se nije svidjela, jer je “šatrovačka”, a nije šatrovačka, nego samo stara, arhaizam. Što je pak “metaličnost” nije mu bilo jasno, jer se to, metaličnost, “ne da definirati”, premda svatko zna što je ženstvenost i muževnost (i koja je žena ženstvena, a muškarac muževan), premda se ni te riječi ne mogu egzaktno definirati. I na kraju, što bi bile “katalitičke čestice”? Neobična sintagma, koja se nikako nije svidjela recenzentu. Možda bi se, mislim, moglo reći “čestice katalizatora” ili “čestice s katalitičkim svojstvima”? No zašto bi se tako reklo kad je ovo bolje, kraće i, vjerujem, svakom kemičaru posve razumljivo.

Zašto je recenzent sve to napisao? Rekao bih zbog toga što svi mi nekako mislimo kako se znanstveni i stručni radovi trebaju pisati nekim drugim jezikom nego onime kojim govorimo. Meni je kao otkrivenje došao savjet našeg institutskog lektora za engleski jezik, koji ga je potkrijepio knjigom o stilistici, da ne treba u stručnim i znanstvenim radovima rabiti isključivo pasiv. Pasiv je u engleskom jeziku mnogo češći nego u hrvatskom. Fenomenalno zvuči igra riječi u Shakespearovoj rečenici u kojoj Hamlet kaže za Polonija da je “at supper” dodavši “Not where he eats, but where he is eaten”, ali to ne znači da je Hamlet napisan u pasivu. I ono što mi je bilo očito iz čitanja engleske literature, nije mi palo na pamet kada sam pisao znanstveni rad. Kao da je riječ o nekom drugom jeziku.

To nažalost vidimo i u hrvatskom. Nitko u javnom govoru više ne kaže “to zabrinjava” nego “to je zabrinjavajuće”, niti “ja mislim”, nego “osobno mislim”. Fraza “na način” postala je već iritantna;

kao da nemamo načinske priloge tako, ovako i onako. Bojimo se svoga jezika, običnih, svakodnevnih riječi i izraza. Kao da prirodni govor vrijeda dostojanstvo napisanog, čineći ga manje vrijednim u stručnome i svakome drugom smislu. Odakle ta bojazan?

Bojazan ima svoj korijen u nomenklaturi i terminologiji, kemijskoj i svakoj drugoj. Ne kaže se ovako nego onako, stalno smo slušali kao studenti, a kad smo već biliiskusni stručnjaci, morali smo se stalno povinovati čudi novih nomenklaturnih i terminoloških pravila. Kad sam studirao, pisalo se i govorilo “gram-mol”, “molekularna težina”; pisalo se “ugljični”, a ne “ugljikov” dioksid. Znanost ide naprijed, a s njom se razvija i njezin jezik. To je normalno, no ono što nije normalno je da se stroge norme terminologije nameću svemu ostalome što se u struci i o struci piše.

Bogatstvo jezika očituje se u broju riječi kojima jezik raspoložuje. Vještina pisanja očituje se, između ostalog, u upotrebi što više riječi. To bi trebao znati svatko tko je učio hrvatski jezik i književnost. Zašto bi drugi jezični zakoni vrijedili kada je u igri stručni tekst?

Još gore od toga. Ne samo da se takav stručno-administrativni jezik, bez ikakve potrebe, forsira u stručnoj literaturi nego se još pokušava nametnuti kao jezičnu normu. Tako pisana riječ unazađuje umjesto da unaprjeđuje jezik. Jezik se, jednom riječi, škopi, a razlog i posljedica toga je da je “naš javni jezik, jezik masovne komunikacije izgubio poštovanje prema riječima”, kako kaže jezikoslovac Radovan Vidović.² To vrijedi i za stručni jezik.

Literatura

1. N. Raos, O potrebi razlikovanja hrvatskoga i engleskog jezika, Arh. Hig. Rada Toksikol. 57 (2006) 405–412.
2. R. Vidović, Kako ne valja, kako valja pisati, Matica hrvatska, Zagreb, 1969, str. 43.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr